

ЧИ МАЮ Я ПРАВО 2.0 ?

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції
(Житомир, 23 квітня 2026 р.)

Я вважаю, що доцільно наголосити: право на життя без війни має перш за все бути усвідомленим кожним. Для мене це можливість жити без страху, у власному домі, будувати плани на майбутнє, розуміти, що окрім сьогодні існує й завтра. Це право на нормальність, яка для багатьох людей у світі є звичною, але для нас – ще потребує відновлення.

Підсумовуючи вище сказане, можу зробити висновок, що право на життя без війни існує, але сьогодні воно не є повністю реалізованим. Воно залишається певною метою, до якої потрібно прагнути, і водночас – критерієм оцінки сучасного світу. Саме тому важливо не лише визнавати це право, а й активно діяти для його забезпечення.

Я маю право на життя без війни. На нормальне та спокійне життя. Не залежати від повітряних тривог. Але це право не є тим, що нам дано наразі – це цінність, яку потрібно захищати. І чим більше людей усвідомлюють це, тим більше шансів, що воно стане реальністю, а не лише словами.

Колесник Ю.А.

Державний торговельно-економічний університет

uniayan008@gmail.com

Місто: Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА СВОБОДУ СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ?

Права людини визначають умови її життєдіяльності в суспільстві, регулюючи взаємовідносини між індивідом, державою та іншими представниками суспільства. Такі права, як право на життя, здобуття освіти та отримання медичної допомоги, формують основу безпечного та стабільного існування. Водночас поряд із зазначеними базовими гарантіями суттєве значення мають права, що забезпечують не лише фізичну безпеку та свободу, а й її духовну та світоглядну автономію. До таких належить - право на свободу світогляду та віросповідання, яке передбачає можливість самостійного формування цінностей, переконань та їх вільного вираження у межах закону. Забезпечення цієї свободи є одним із істотних показників рівня демократичного розвитку держави та її здатності забезпечити реальну, а не формальну повагу до особистості.

Свобода світогляду та віросповідання є результатом тривалого розвитку людства. У різні історичні періоди держава здійснювала контроль над духовною сферою, що обмежувало людину вільно висловлювати свої переконання та погляди. У подальшому, під впливом європейських традицій, свобода віросповідання була закріплена в Декларації прав людини і громадянина у Франції 1789 року. Повне закріплення відбулося після кінця Другої світової війни в «Загальній декларації прав людини» 1948 року та «Європейській конвенції про захист прав споживача» 1950 року. У радянський період, хоча формально проголошувалася свобода совісті, фактично функціонувала державна ідеологічна монополія. Вона супроводжувалася обмеженням релігійної діяльності, переслідуванням віруючих та втручанням держави в особистий світогляд громадян. Значна кількість українців намагалися протистояти встановленим заборонам, висловлюючи незгоду з притисненням прав і свобод. Одним із визначних діячів є Левко Лук'яненко – український політичний та громадський діяч, юрист, представник дисидентського руху. Він провів 27 років у місцях

позбавлення волі та таборах унаслідок своєї опозиційної діяльності та незмінності переконань. Його діяльність була спрямована на здобуття незалежності України та захист прав людини, зокрема права на свободу світогляду. Левко Григорович Лук'яненко є головним автором тексту Акта проголошення незалежності України, ухваленого 24 серпня 1991 року.

Відповідно до Конституції України, свобода світогляду і віросповідання гарантується кожному. Ст. 35 Конституції України передбачає право сповідувати будь-яку релігію, або не сповідувати жодної, здійснювати релігійні обряди, а також вести релігійну діяльність. Водночас норма закріплює принцип відокремлення церкви від держави та школи від церкви, що виключає можливість встановлення обов'язкової релігії або ідеології. Разом із тим Конституція передбачає можливість обмеження свободи світогляду і віросповідання. Такі обмеження встановлюються лише законом і застосовуються з метою охорони громадського порядку, морального та фізичного здоров'я населення, а також захисту прав і свобод інших осіб. Це свідчить про необхідність дотримання балансу між особистою свободою та суспільними інтересами. Варто зазначити, що право на свободу і віросповідання функціонує у взаємозв'язку з іншими конституційними правами. Зокрема, ст. 24 Конституції України закріплює принцип рівності громадян перед законом і забороняє будь-які обмеження або переваги за ознакою релігійних переконань, що забезпечує реалізацію цього права без дискримінації. Ст. 34 Конституції України визначає свободу думки і слова, яка є необхідною умовою для вираження світоглядних і релігійних переконань. Водночас ст. 68 Конституції України встановлює обов'язок кожного дотримуватися законів та не порушувати права інших осіб, що визначає межі здійснення свободи світогляду і віросповідання. У свою чергу, ст. 67 Кримінального кодексу України передбачає, що вчинення кримінального правопорушення з мотивів релігійної нетерпимості є обставиною, яка обтяжує покарання.

Нормативне забезпечення свободи світогляду і віросповідання має комплексний характер та не обмежується положеннями Конституції України. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» деталізує зміст цього права, встановлюючи гарантії свободи вибору, зміни та поширення релігійних або інших переконань. Водночас, закон прямо забороняє будь-які форми примусу у питаннях ставлення до релігії, участь у богослужіннях чи релігійній діяльності. Кримінальний кодекс України встановлює відповідальність за порушення права на свободу світогляду на віросповідання. Зокрема, ст. 161 Кримінального кодексу України передбачає покарання за розпалювання релігійної ворожнечі, приниження честі та гідності осіб за ознакою релігійних переконань, а також за обмеження прав або надання переваг за цією ознакою. Щодо кримінально-правового захисту, окрім ст. 161 ККУ, доцільно згадати статтю 67 Кримінального кодексу України. Вона передбачає вчинення кримінального правопорушення з мотивів релігійної нетерпимості як обставину, яка посилює покарання. Крім того, статті 178-180 ККУ передбачають відповідальність за пошкодження релігійних споруд, осквернення святинь та перешкоджання здійсненню релігійних обрядів. Отже, законодавство України, зокрема, Кримінальний кодекс України, забезпечує комплексну правову охорону права на свободу світогляду і віросповідання, охоплюючи як внутрішню сферу переконань, так і зовнішні форми їх прояву.

Дослідження практики реалізації свободи світогляду і віросповідання свідчить, що незважаючи на її належне нормативне закріплення, існують певні проблеми у її забезпеченні, зокрема, випадки дискримінації за релігійною ознакою, недостатня ефективність реагування на порушення та складність доведення окремих правопорушень. Це вказує на необхідність удосконалення механізмів застосування права та підвищення рівня правової культури суспільства. Загалом право на свободу світогляду і віросповідання в Україні є юридично гарантованим, однак його ефективність значною мірою залежить від практики застосування норм, діяльності правоохоронних органів, судової практики та формування толерантного ставлення в суспільстві.

Право на свободу світогляду і віросповідання є невід'ємною складовою правового становища особи в Україні та займає важливе місце в системі основних прав і свобод людини. Воно закріплене на конституційному рівні та регулюється спеціальним законодавством, яке визначає порядок його реалізації та захисту. Держава забезпечує це право через систему правових механізмів, включаючи як загальні засоби судового захисту, так і спеціальні норми кримінального права, спрямовані на запобігання його порушенням та притягнення винних осіб до відповідальності. Розвиток цього права є результатом тривалого історичного процесу формування демократичних засад у суспільстві та поступового розширення прав людини. Нині його нормативне закріплення забезпечує можливість вільного формування та вираження світоглядних і релігійних переконань. Водночас ефективність реалізації цього права значною мірою визначається практикою правозастосування, рівнем функціонування державних інституцій та загальним рівнем правової культури населення. Таким чином, відповідь на питання «чи маю я право на свободу світогляду і віросповідання» є ствердною: таке право гарантоване кожній особі в Україні, однак його повна реалізація залежить від ефективності правозастосування та рівня правової культури суспільства.

Коса Д. С.

Державний торговельно-економічний університет

kosadashka@gmail.com

м. Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА ШЛЮБ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ?

На перший погляд питання «чи маю я право на шлюб?» здається простим і навіть очевидним. Здається, що відповідь однозначна – так, адже шлюб є звичною частиною життя, а міжнародні стандарти прямо гарантують це право. Але чим глибше я замислююся над цим, тим більше розумію: це право працює не для всіх.

В Україні, відповідно до статті 21 Сімейного кодексу України, шлюб юридично можливий лише між жінкою та чоловіком. І в цей момент «право на шлюб» перестає бути універсальним – воно стає вибіркоvim. Люди, які перебувають в одностатевих стосунках, фактично позбавлені цього права. Вони можуть кохати, жити разом, будувати спільне життя, але держава відмовляється це визнавати. Для мене тут немає ні рівності, ні справедливості.